

seitur; unde prius de actu peccati determinandum fuit quam de potentia peccandi; quamvis potentia actu naturaliter sit prior.

Utrum potentia peccandi sit nobis a Deo vel a nobis. Videtur debuisse dicere, potentiae peccandi, pluraliter, quia actibus plurium potentiarum peccare contingit. — Sed dicendum, quod nulla potentia habet quod eliciat actum peccati, nisi in quantum est voluntas vel a voluntate mota; et ideo una potentia est secundum quam primo peccatum inest, scilicet voluntas vel liberum arbitrium.

Mala voluntas non a Deo nobis est, sed a nobis et a diabolo. Hoc verum est, si sumatur voluntas pro actu voluntatis; non autem si sumatur pro potentia, quae est principium actus; et ideo similitudo nulla est, per quam a simili de potentia concludere volunt.

Sed pluribus sanctorum testimoniis indubitanter monstratur quod potestas mali a Deo est. Videtur quod probatio Magistri nihil valeat: quia auctoritates sequentes non loquuntur de potentia peccandi, sed de potestate praelationis. — Sed dicendum quod in potestate praelationis, quae habitualis potentia est, includitur etiam habitualis potestas peccandi: quia propter potestatem praelationis multa peccata praelati facere possunt, quae non possent, si praelati non essent.

Per me reges regnant, et tyranni per me terram tenent. Quae sit differentia inter regem et tyrannum, ex dictis in tertio articulo primae quaestionis apparet.

Sed sciendum est, Apostolum ibi loqui de saeculari potestate. Videtur quod solutio Magistri sit insufficientis: quia superius ostendit etiam potestatem nocendi quam diabolus habet, a Deo esse; et ita videtur quod si potestati est obediendum, quia potestas est a Deo, etiam diabolo sit obediendum. — Sed dicendum quod proculdubio auctoritas Apostoli tantum de potestate praelationis intelligitur; eujusmodi potestatem supra homines diabolus non habet; nisi in quantum cum eo quasi foedus ineunt, consentientes ei per peccatum, sicut (1) servi ejus effecti. Sed hoc pactum illicitum est; et ideo ex hoc non acquiritur debitum obediendi, sed pactum frangendum est; Isa. 28, 18: *Pactum vestrum cum inferno non stabit.* Unde non oportet ut omni potestati quae a Deo sit, obediatur, sed ei tantum quae a Deo est ad hoc instituta ut sibi debita obedientia impendatur, eujusmodi est sola praelationis potestas.

Contemne potestatem timendo majores potestates. Ex hoc videtur quod sit magis obediendum majori potestati quam minori (2).

1. Sed hoc videtur esse falsum. Quia in quibusdam magis obeditur uni quam alteri, et in quibusdam minus, sicut in quibusdam plus patri quam duci exercitus, et in quibusdam plus duci exercitus quam patri, ut in 9 Ethic. (cap. 2) dicitur.

(1) *Al.* sunt.

(2) *Ex his quae sequuntur, specialem Nicolaius constat articulum post praemissos ordine quartum, cui sequentem apponit titulum.* Utrum potestati majori magis obediendum semper quam minori: *tum.* Ad quartum sic proceditur. Videtur quod sit semper magis obediendum potestati majori quam minori: quia in quibusdam etc. In calce porro expositionis textus post illa verba, quam minori, haec assuit: Sed an sit semper verum, articulo ultimo expenditur.

Ergo sequitur quod idem eodem sit major et minor.

2. Praeterea, Archiepiscopi potestas est major quam potestas Episcopi. Sed in quibusdam plus tenentur obedire subditi suis Episcopis quam Archiepiscopis. Ergo non semper majori potestati est obediendum magis.

3. Praeterea, Abbates monasteriorum subduntur Episcopis, nisi sint exempli. Ergo potestas Episcopi est major quam potestas Abbatis. Sed monachus tenetur plus obedire Abbati quam Episcopo. Ergo non semper majori potestati obediendum est magis.

4. Praeterea, potestas spiritualis est altior quam saecularis. Si ergo majori potestati magis est obediendum, praelatus spiritualis semper absolvere poterit a praecepto potestatis saecularis: quod est falsum.

Respondeo dicendum, quod potestas superior et inferior dupliciter possunt se habere. Aut ita quod inferior potestas ex toto oriatur a superiori; et tunc tota virtus inferioris fundatur supra virtutem superioris; et tunc simpliciter et in omnibus est magis obediendum potestati superiori quam inferiori; sicut etiam in naturalibus causa prima plus influit supra causatum causae secundae quam etiam ipsa causa secunda, ut in lib. de Causis (in princ.) dicitur: et sic (1) se habet potestas Dei ad omnem potestatem creatam; sic etiam se habet potestas Imperatoris ad potestatem praesensulis; sic etiam se habet potestas Papae ad omnem spiritualem potestatem in Ecclesia: quia ab ipso Papa gradus dignitatum diversi in Ecclesia et disponuntur et ordinantur; unde ejus potestas est quoddam Ecclesiae fundamentum, ut patet Matth. 16. Et ideo in omnibus magis tenemur obedire Papae quam Episcopis vel Archiepiscopis, vel monachis Abbati, absque ulla distinctione. Potest iterum potestas superior et inferior ita se habere, quod ambae oriuntur ex una quadam suprema potestate, quae unam alteri subdit secundum quod vult; et tunc una non est superior altera nisi in his quibus una supponitur alii a suprema potestate; et in illis tantum est magis obediendum superiori quam inferiori: et hoc modo se habent potestates et Episcopi et Archiepiscopi descendentes a Papae potestate.

Ad primum ergo dicendum, quod non est inconveniens patrem esse superiorem in rebus familiaribus, et ducem in rebus bellicis; sed ei qui in omnibus superior est, scilicet Deo, simpliciter est magis obediendum, et ei qui vices Dei gerit plenarie.

Ad secundum dicendum, quod in illis in quibus magis obediendum est Episcopo quam Archiepiscopo; Archiepiscopus non est superior Episcopo, sed tantum in casibus determinatis a jure, in quibus ab Episcopo recurritur ad Archiepiscopum.

Ad tertium dicendum, quod monachus magis tenetur obedire Abbati quam Episcopo in illis quae ad statuta regulae pertinent; in his autem quae ad disciplinam Ecclesiasticam pertinent, magis tenetur Episcopo: quia in his Abbas est Episcopo suppositus.

Ad quartum dicendum, quod potestas spiritualis et saecularis, utraque deducitur a potestate divina; et ideo tantum saecularis potestas est sub

(1) *Al.* et sicut.

spirituali, in quantum est ei a Deo supposita, scilicet in his quae ad salutem animae pertinent; et ideo in his magis est obediendum potestati spirituali quam saeculari. In his autem quae ad bonum civile pertinent, est magis obediendum potestati saeculari quam spirituali, secundum illud Matth. 22, 21: *Reddite quae sunt Caesaris Caesari.* Nisi forte potestati spirituali etiam saecularis potestas

conjugatur, sicut in Papa, qui utriusque potestatis apicem tenet, scilicet spiritualis et saecularis, hoc illo disponente qui est Sacerdos et Rex in aeternum, secundum ordinem Melchisedech, Rex regum, et Dominus dominantium, cujus potestas non auferetur et regnum non corruptetur in saecula saeculorum. Amen.

EXPLICIT VOLUMEN PRIMUM.

INDEX

DISTINCTIONUM QUAESTIONUM ET ARTICULORUM QUI IN HOC VOLUMINE CONTINENTUR

LIBER PRIMUS

Prologus sancti Thomae pag. 1
 Prologus primi libri Sententiarum. " 2

Quaestio Unica. — 1. Utrum praeter physicas disciplinas alia doctrina sit homini necessaria . pag. 3
 2. Utrum tantum una doctrina debeat esse praeter physicas " 6
 3. Utrum sit practica, vel speculativa. " *ibid.*
 4. Utrum Deus sit subjectum istius scientiae. " 7
 5. Utrum motus procedendi sit artificialis " 8

DISTINCTIO PRIMA pag. 9.

De mysterio Trinitatis.
 De rebus communiter agit.
 Quid intersit inter frui et uti aliter quam supra.
 Determinatio eorum quae videntur contraria.
 Alia determinatio.
 Utrum hominibus sit fruendum, vel utendum.
 Utrum Deus fruatur, vel utatur nobis.
 Utrum utendum, aut fruendum sit virtutibus.
 Epilogus.

Quaestio I. — 1. Utrum frui sit actus intellectus " 11
 2. Utrum uti sit actus rationis " 12
 Quaestio II. — 1. Utrum solo Deo sit fruendum. " 13
 2. Utrum una fructione fruamur Deo " 14
 Quaestio III. — Art. un. Utrum omnibus aliis praeter Deum sit utendum " *ibid.*
 Quaestio IV. — 1. Utrum frui conveniat omnibus rebus " 15
 2. Utrum usus conveniat existentibus in patria " 16

DISTINCTIO II. pag. 18.

De mysterio Trinitatis, et Unitatis.
 Quae fuerit intentio scribentium de Trinitate.
 Quis ordo sit servandus cum de Trinitate agitur.
 De testimoniis veteris Testamenti quibus Trinitatis mysterium declaratur.
 De testimoniis novi Testamenti ad idem pertinentibus.

Quaestio Unica. — 1. Utrum Deus sit tantum unus. " 20
 2. Utrum in Deo sint plura attributa " 21
 3. Utrum pluralitas rationum quibus attributa differunt, sit tantum in intellectu, vel etiam in Deo. " 22
 4. Utrum in divinis sint plures personae. " 23
 5. Utrum personae divinae differant realiter, aut tantum ratione " 26

DISTINCTIO III. pag. 28.

De cognitione Creatoris per creaturas, in quibus Trinitatis vestigium apparet.
 De imagine et similitudine Trinitatis in anima humana.
 Quomodo aequalia sint, quia capiuntur a singulis omnia et tota.
 Quomodo illa tria memoria capiat.
 Quomodo illa tria tota capiat intelligentia.
 Quomodo illa tota capiat voluntas.
 Ex quo sensu illa tria dicantur unum esse, et una essentia, quaeritur.
 Quod etiam ad se invicem dicuntur relative.
 Aperitur quod supra quaerebatur, scilicet quomodo haec tria dicantur unum.

S. Th. Opera omnia. V. 6.

Quod in illa similitudine est dissimilitudo.
 Prima dissimilitudo.
 Alia dissimilitudo.
 Alia assignatio Trinitatis in anima, scilicet mens, notitia, amor.
 Quod mens vice Patris, notitia Filii, amor Spiritus sancti accipitur.
 Quod non est minor mente notitia, nec amor utroque.
 Quod haec tria in seipsis sunt.
 Quomodo mens per ista proficit ad intelligendum Deum.
 Ille de summa Trinitatis unitate.

Quaestio I. — 1. Utrum Deus possit cognosci ab intellectu creato pag. 31
 2. Utrum Deum esse, sit per se notum " 32
 3. Utrum Deus possit cognosci ab homine per creaturas " 33
 4. Utrum philosophi naturali cognitione cognoverint Trinitatem ex creaturis. " 34
 Quaestio II. — 1. Utrum similitudo Dei in creaturis possit dici vestigium " *ibid.*
 2. Utrum partes vestigii sint tres, vel tantum duae " 35
 3. Utrum in omni creatura sit vestigium " 36
 Quaestio III. — Art. un. Utrum tantum mens sit subjectum imaginis " 38
 Quaestio IV. — 1. Utrum memoria pertineat ad imaginem " 39
 2. Utrum potentiae animae sint ejus essentia " 40
 3. Utrum una potentia oriatur ex alia. " 41
 4. Utrum imago attendatur in potentis rationalibus respectu quorumlibet objectorum " *ibid.*
 5. Utrum potentiae rationales sint semper in actu respectu objectorum in quibus attenditur imago. " 42
 Quaestio V. — Art. un. Utrum haec partes imaginis, mens, notitia, et amor, differant ab aliis partibus. " 43

DISTINCTIO IV. pag. 44.

Quaeritur utrum concedendum sit quod Deus se genuerit.
 Alia quaestio de eodem.
 Opinio quorundam dicentium tres personas esse unum Deum, unam substantiam, sed non e converso.
 An Deus Pater se Deum, an alium genuit Deum.

Quaestio I. — 1. Utrum generatio sit in Deo " 45
 2. Utrum ista propositio, Deus genuit Deum, sit falsa " 46
 3. Utrum Deus genuit se Deum, vel alium Deum. " 47
 Quaestio II. — 1. Utrum de divinis possit formari propositio " 48
 2. Utrum persona possit praedicari de essentia. " 49

DISTINCTIO V. pag. 49.

Quaeritur an Pater genuit divinam essentiam, vel ipsa Filium, an essentia genuit essentiam, vel ipsa nec genuit, nec genita est.
 Secunda ratio.
 Tertia ratio potior.
 Huic videtur adversari Augustinus.
 Alias partes quaestionis exequitur.
 Quae videantur praedicatis esse contraria.
 Quod videtur praedicatae expositioni contrarium.
 Quomodo sint intelligenda verba Hilarii.
 Quod legitur Pater de sua substantia genuisse Filium, et Filius dicitur esse Filius substantiae Patris.

Colligens summam praedictorum, aperit ex quo sensu accipiendi sint.
 Quod nec Filius nec Spiritus sanctus est de nihilo, sed de aliquo; non tamen de materia.
 Quare verbum Patris dicitur Filius natura.

QUAESTIO I. — 1. Utrum essentia generet . . . pag. 32
 2. Utrum actus generandi praedictur de aliquo nomine essentialium . . . " 35
 QUAESTIO II. — 1. Utrum Filius sit genitus de substantia Patris . . . " 34
 2. Utrum Filius sit ex nihilo . . . " *ibid.*
 QUAESTIO III. — Art. un. Utrum essentia sit terminus generationis . . . " 35

DISTINCTIO VI.
pag. 36.

Utrum Pater voluntate sua genuit Filium, an necessitate, et an volens vel nolens sit Deus.
 Oppositio contra praedicta.
 Quomodo intelligenda sint illa verba: Pater nec volens nec nolens est Deus, nec volens neque nolens genuit Filium.

QUAESTIO UNICA. — 1. Utrum Pater genuit Filium necessitate . . . " 37
 2. Utrum Pater genuit Filium voluntate . . . " 38
 3. Utrum Pater genuit Filium naturaliter . . . " *ibid.*

DISTINCTIO VII.
pag. 39.

Quaeritur an Pater potuerit vel voluerit generare Filium. Utrum Pater natura sit potens generare Filium, et an hoc sit aliqua potentia quae sit in Filio.
 Quomodo sit intelligendum, Filius habet vel non habet potentiam generandi.

QUAESTIO I. — 1. Utrum potentia generativa sit in Deo . . . " 60
 2. Utrum potentia generativa sit ad aliquid . . . " 61
 3. Utrum potentia dicatur univoce de potentia generandi et potentia creandi . . . " 62
 QUAESTIO UNICA. — 1. Utrum potentia generandi sit in Filio . . . " *ibid.*
 2. Utrum Filius possit generare alium Filium . . . " 63

DISTINCTIO VIII.
pag. 64.

De veritate et proprietate et incommutabilitate et simplicitate essentiae Dei.
 Quaeritur qualiter intelligenda sint verba Hieronymi. De incommutabilitate.
 De simplicitate.
 De spirituali creatura ostendit quomodo sit multiplex, non simplex.
 Qualiter cum Deus sit simplex, multiplex tamen dicatur. Tanta est Dei simplicitas quod nulli praedicatorum subiecit.
 Quia Deus non proprie, sed abusive dicitur substantia. Quod non est in Deo aliquid quod non sit Deus.

QUAESTIO I. — 1. Utrum esse proprie dicatur de Deo . . . " 66
 2. Utrum Deus sit esse omnium rerum . . . " 68
 3. Utrum hoc nomen, qui est, sit primum inter nomina divina . . . " *ibid.*

QUAESTIO II. — 1. Utrum definitio aeternitatis a Boetio posita sit conveniens . . . " 69
 2. Utrum aeternitas tantum conveniat Deo . . . " 70
 3. Utrum verba temporalia possint dici de Deo . . . " 71

QUAESTIO III. — 1. Utrum Deus sit aliquo modo mutabilis . . . " 72
 2. Utrum omnis creatura sit mutabilis . . . " 75
 3. Utrum modi mutationis creaturarum convenienter assignentur ab Augustino . . . " 74

QUAESTIO IV. — 1. Utrum Deus sit omnino simplex . . . " 73
 2. Utrum Deus sit in praedicatione substantiae . . . " 76
 3. Utrum praedicatione alia a substantia dicatur de Deo . . . " 77

QUAESTIO V. — 1. Utrum aliqua creatura sit simplex . . . " 78
 2. Utrum anima sit simplex . . . " 79
 3. Utrum anima sit tota in toto, et tota in qualibet parte . . . " 80

DISTINCTIO IX.
pag. 82.

De distinctione personarum.
 De coaeternitate Filii cum Patre.
 Argumentatio Ariarum.
 Responsio Augustini catholica.
 Ineffabile est, quomodo Filius sit, et non habet priorem Patrem, sicut modus generalis intelligibilis est et ineffabilis. Quidam praesumunt discutere generationis seriem.
 Utrum debeat dici, semper gignitur, vel semper genitus est Filius.
 De objectionibus haereticorum nilentium probare Filium non esse coaeternum Patri.

QUAESTIO I. — 1. Utrum Filius sit alius a Patre. pag. 83
 2. Utrum Pater et Filius possint dici plures aeterni . . . " 86
 QUAESTIO II. — 1. Utrum Pater sit prior Filio . . . " 87
 2. Utrum generatio divina debeat significari per tempus praesens . . . " *ibid.*

DISTINCTIO X.
pag. 89.

De Spiritu sancto agitur, et primo quod sit amor Patris et Filii dicit.
 Quod Spiritus sanctus proprie dilectio dicatur, et tamen Tritinus sit dilectio.
 Exemplis confirmat quod eadem nomina proprie et universaliter accipiuntur.
 Auctoritatem ponit, quod Filius proprie dicitur Sapientia. Quomodo Spiritus sanctus sit amor quo Pater a Filio et Filius a Patre diligitur.
 Aperitur quid sit Spiritus sanctus.
 Quod sicut Spiritus sanctus communis est Patri et Filio, ita commune nomen habet propriam.

QUAESTIO UNICA. — 1. Utrum Spiritus sanctus procedat ut amor . . . " 90
 2. Utrum Spiritus sanctus sit amor quem habet Pater in Filium . . . " 91
 3. Utrum Spiritus sanctus sit unio Patris et Filii . . . " 92
 4. Utrum persona procedens per modum amoris proprie dicatur Spiritus sanctus . . . " *ibid.*
 5. Utrum tantum tres personae sint in divinis . . . " 93

DISTINCTIO XI.
pag. 98.

Quod Spiritus sanctus procedit a Patre et a Filio.
 Quod Graeci non concedunt Spiritum sanctum procedere a Filio.
 De convenientia Latinorum et Graecorum in sensu, et differentia in verbis.

QUAESTIO UNICA. — 1. Utrum Spiritus Sanctus procedat a Patre et Filio . . . " 96
 2. Utrum Spiritus sanctus procedat a Patre et Filio in quantum sunt unum . . . " 97
 3. Utrum Spiritus sanctus procedat a Patre et Filio in quantum sunt unum in materia . . . " 98
 4. Utrum Pater et Filius sint unus spirator . . . " *ibid.*

DISTINCTIO XII.
pag. 99.

Utrum Spiritus sanctus prius vel plenius procedat a Patre quam a Filio.
 Quod Spiritus sanctus principaliter et proprie dicitur procedere a Patre.
 Ex eodem sensu dicitur Spiritus sanctus esse, et mitti a Patre per Filium.

QUAESTIO UNICA. — 1. Utrum generatio sit prior processione . . . " 100
 2. Utrum Spiritus sanctus procedat magis a Patre quam a Filio . . . " 101
 3. Utrum Spiritus sanctus procedat a Patre mediante Filio . . . " 102

DISTINCTIO XIII.
pag. 107.

Quare Spiritus sanctus cum sit de substantia Patris, non dicatur Filius vel genitus, sed tantum procedens.
 Cum Spiritus sanctus non dicatur genitus, cur Filius dicatur procedere.
 Quod non potest distinguere a nobis inter generationem Filii et processionem Spiritus sancti.
 Utrum Spiritus sanctus debeat dici ingentus.

QUAESTIO UNICA. — 1. Utrum processio sit in Deo. pag. 104
 2. Utrum processio divina sit tantum una . . . " 105
 3. Utrum processio Spiritus sancti debeat dici processio, vel generatio . . . " 106
 4. Utrum Spiritus sanctus debeat dici ingentus . . . " 107

DISTINCTIO XIV.
pag. 108.

Quod gemina est processio Spiritus sancti. De temporali processione Spiritus sancti specialiter agitur.
 Quod aliqui dicunt, Spiritum sanctum non dari, sed dona ejus.
 Quod ipse Spiritus sanctus, qui Deus est, et datur, et mittitur.
 An viri sancti et Ecclesiae praelati dent, vel dare possint Spiritum sanctum.
 Quod non possunt dare Spiritum sanctum, docet.
 Quod videtur contrarium.

QUAESTIO I. — 1. Utrum aliqua processio Spiritus sancti sit temporalis . . . " 110
 2. Utrum processio temporalis distinguatur realiter ab aeterna . . . " 111
 QUAESTIO II. — 1. Utrum Spiritus sanctus temporaliter detur . . . " *ibid.*
 2. Utrum processio temporalis Spiritus sancti attendatur secundum omnia dona . . . " 112
 QUAESTIO III. — Art. un. Utrum Spiritus sanctus detur a viris sanctis . . . " 115

DISTINCTIO XV.
pag. 113.

Utrum Spiritus sanctus detur a seipso.
 Non est mirum si Spiritus sanctus dicatur mitti vel procedere a se, cum etiam Filius dicatur mitti a se.
 Quomodo intelligenda sit missio utriusque.
 Quod a Spiritu sancto Filius sit missus, auctoritatibus confirmatur.
 Quod Filius sit datus etiam a seipso.
 Quod Filius sit missus a se.
 Summatim colligit quae ex praedictis assumuntur.
 Quaestio cur dicat, A me ipso non veni.
 Utrum semel tantum missus sit Filius, an saepe.
 Quod duobus modis dicitur Filius mitti.
 Quod secundum alterum semel, et secundum alterum sit saepe missus, et secundum alterum ut sit homo, et secundum alterum ut sit cum homine.
 Quod secundum alterum modum dicitur missus in mundum, secundum alterum non.
 Cur Pater non dicitur missus, cum ab aliquo cognoscitur, sicut Filius.
 Putarunt quidam, Filium et Spiritum sanctum minorem Patre, quia missi dicuntur.

QUAESTIO I. — 1. Utrum missio conveniat divinis personis . . . " 117
 2. Utrum missio significet actionem . . . " *ibid.*
 QUAESTIO II. — Art. un. Utrum missio conveniat omnibus personis . . . " 118
 QUAESTIO III. — 1. Utrum aliqua persona mittat se, vel detur . . . " 119
 2. Utrum Spiritus sanctus mittat vel detur Filium . . . " 120
 QUAESTIO IV. — 1. Utrum Filius invisibiliter mittatur in mundum . . . " 121
 2. Utrum missio Filii distinguatur a missione Spiritus sancti . . . " 122
 3. Utrum missio possit esse aeterna . . . " 124
 QUAESTIO V. — 1. Utrum fiat ad creaturas irracionales . . . " 125
 2. Utrum missio invisibilis fuerit plenior post incarnationem quam ante . . . " 126
 3. Utrum per missionem invisibilem efficiamur a se simus in hoc mundo . . . " *ibid.*

DISTINCTIO XVI.
pag. 127.

De missione Spiritus sancti quae fit duobus modis, visibiliter et invisibiliter.
 Prius de illo modo missionis qui fit visibiliter.
 Cum Filius sit minor Patre secundum formam creatam in qua apparuit, cur non et Spiritus sanctus similiter.
 Quod Filius secundum quod homo factus est, non modo Patre, sed Spiritu sancto, et etiam seipso minor est.

QUAESTIO UNICA. — 1. Utrum missio visibilis conveniat divinae personae . . . pag. 128
 2. Utrum missio visibilis debeat fieri ad patres veteris Testamenti . . . " 130
 3. Utrum missio visibilis fiat tantum in specie corporali . . . " *ibid.*
 4. Utrum species missionis visibilis sint formatae misterio Angelorum . . . " 135

DISTINCTIO XVII.
pag. 134.

De missione Spiritus sancti, qua invisibiliter mittitur.
 Praemittitur quoddam ad habet ostensionem necessarium, scilicet quod Spiritus sanctus est caritas qua Deum diligimus et proximum.
 Quod fraterna dilectio cum sit Deus, non est Pater vel Filius, sed Spiritus sanctus tantum.
 Quod non est dictum per causam illud, Deus caritas est, sicut illud, Tu es patientia mea, et spes mea.
 Quomodo Spiritus sanctus mittatur vel detur nobis.
 Utrum concedendum sit quod Spiritus sanctus augeatur in homine et magis vel minus habeatur vel detur.
 Quia aliqui dicunt Spiritum sanctum non esse caritatem qua diligimus Deum et proximum.
 Quod caritas est motus vel affectus animi.
 An concedendum sit quod per donum doentur dona.

QUAESTIO I. — 1. Utrum caritas sit aliquid creatum in anima . . . " 136
 2. Utrum caritas sit accidens . . . " 138
 5. Utrum caritas detur secundum capacitatem naturalium . . . " 139
 4. Utrum caritas ab habente certitudinaliter cognoscatur . . . " 140
 5. Utrum caritas sit ex caritate diligenda . . . " 141
 QUAESTIO II. — 1. Utrum caritas augeatur . . . " 142
 2. Utrum caritas augeatur per additionem . . . " 144
 3. Utrum caritas augeatur quolibet actu . . . " 145
 4. Utrum augmentum caritatis habeat aliquem terminum . . . " 147
 5. Utrum caritas minuat . . . " 149

DISTINCTIO XVIII.
pag. 150.

Utrum Spiritus sanctus eadem ratione dicatur donum, et datum sive donatum.
 Quare ita videtur.
 Responsio quare datum vel donatum dicatur Spiritus sanctus. Cuiusvis cui donabilis.
 Quod sicut Filius nascendo accepit non tantum ut esset Filius, sed etiam essentia, ita et Spiritus sanctus procedendo accepit non tantum ut esset donum, sed etiam ut esset essentia.
 Quod ex praedictis videtur quod Filius non tantum sit filius nativitate, sed etiam de simili essentia, et Spiritus sanctus processione.
 Quod Spiritus sanctus dicitur donum et donatum secundum praedictos duos processiones modos.
 Secundum hoc quod donum est, refertur ad Patrem et Filium; secundum quod datum, ad eum qui dedit, et ad eos quibus datum est.
 An Filius cum sit nobis datus, possit dici noster, ut Spiritus sanctus.

Utrum Spiritus sanctus ad seipsum referatur.
 QUAESTIO UNICA. — 1. Utrum donum sit nomen essentialiale . . . " 152
 2. Utrum donum sit proprium Spiritus sancti . . . " *ibid.*
 3. Utrum per donum quod spiritus est, dentur omnia dona . . . " 153
 4. Utrum eadem processione Spiritus sanctus habeat quod sit donum et Deus . . . " 154

2. Utrum Spiritus sanctus possit dici donum nostrum pag. 195

DISTINCTIO XIX. pag. 196.

De aequalitate trium personarum. Quod aeternitas et magnitudo et potentia in Deo sunt unum, licet ponantur quasi diversa. De magnitudine, quod ea aliqua personarum aliam non excedit. Quod non est major una persona alia, nec majus aliquid duae quam una, nec tres vel duae, quam una. Quomodo dicitur Deus Pater esse in Filio, et Filius in Patre, et Spiritus sanctus in utroque, et singulus in singulis. Ad id quod cooperat redit, et ostendat scilicet quod magnitudinae una non superat aliam. Quod nulla personarum pars est in Trinitate. Cum dicimus tres personas esse unam essentiam, nec ut genus de speciebus, nec ut speciem de individuis praedicamus: quia non est essentia genus, et persona species, vel essentia species, et persona individuum. Non secundum materiam causam dicuntur tres personae una essentia. Nec ita dicuntur tres personae una essentia, ut tres homines una natura, vel unus naturae. Quae videntur adversari praedictis. Ex quo sensu dixerit personas differre numero. Quibus modis dicitur differre numero, et secundum quem modum personis convenire possit. Quod una persona non est major alia, nec tres simul quam una: et hoc ratione ostendit catholica. Quod Deus non est dicendus triplex, sed trinus. Quod non est ita in rebus corporeis ut in Trinitate.

- Quaestio I. — Utrum aequalitas sit in divinis . . . 189
2. Utrum aequalitas in divinis sit mutua . . . 161
Quaestio II. — 1. Utrum aeternitas sit substantia Dei. . . ibid.
2. Utrum unum aeternitatis sit ipsa aeternitas . . . 165
Quaestio III. — 1. Utrum magnitudo competat Deo. . . 164
2. Utrum Pater sit in Filio, et e converso . . . 163
Quaestio IV. — 1. Utrum in divinis sit totum integrale 167
2. Utrum in divinis sit totum universale. ibid.
Quaestio V. — 1. Utrum veritas sit essentia rei. . . 168
2. Utrum omnia sint vera veritate increata. . . 171
3. Utrum sint plures veritates aeternae 172

DISTINCTIO XX. pag. 174.

Ostendo quod aliqua personarum aliam non excedit magnitudine, nunc ostendit quod alia non excedit aliam potentia. Quod non potest minus Filius quam Pater. Aliter probat Filium aequalem Patri. Per simile ostendit quod non minorem Pater Filium genuit.

- Quaestio unica. — 1. Utrum Filius sit omnipotens . . 173
2. Utrum Filius sit aequalis Patri 176
3. Utrum in divinis personis sit ordo 177

DISTINCTIO XXI. pag. 178.

Quaeritur quomodo possit dici solus Pater, vel solus Filius vel solus Spiritus sanctus, cum sint inseparabiles. Utrum possit dici, Solus Pater est Deus, solus Filius est Deus, vel solus Spiritus sanctus est Deus, vel Pater est solus Deus, vel Filius est solus Deus, vel Spiritus sanctus est solus Deus.

Quomodo Trinitas dicitur solus Deus, cum ipsa sit cum spiribus, et animalibus sanctis. Et si de solo Patre praedicta dicentur, non tamen excluderet Filius et Spiritus.

- Quaestio I. — 1. Utrum ista propositio, solus Deus est Deus, sit falsa. 179
2. Utrum ista propositio, solus Pater est Deus, sit vera 180
Quaestio II. — 1. Utrum ista propositio, Trinitas est solus Deus, sit vera 182
2. Utrum Pater sit solus Deus 185

DISTINCTIO XXII. pag. 184.

De nominum differentia quibus utuntur loquentes de Deo. Praemisissis addit quaedam esse nomina, quae temporaliter Deo conveniunt, et relative dicuntur.

De hoc nomine, Trinitas, addit. De aliis nominibus, quae temporaliter Deo congruunt, et non relative dicuntur. Quod illa nomina quae ad singulas pertinent personas proprie, relative dicuntur, ea vero quae unitatem essentiae significant, ad se dicuntur, et de singulis, et de omnibus communiter dicuntur personis, et singulariter, non pluraliter in summa accipiuntur. Quod Deus magnus est ea magnitudine quae Deus est, sic de bonitate, et de omnibus quae secundum substantiam dicuntur.

- Quaestio unica. — 1. Utrum Deus sit nominabilis . . . 185
2. Utrum aliquod nomen possit dici proprie de Deo. . . 186
3. Utrum Deus habeat tantum unum nomen . . . 187
4. Utrum divisio nominum posita ab Ambrosio, sit sufficiens 188

DISTINCTIO XXIII. pag. 190.

De hoc nomine quod est Persona, quod cum secundum substantiam dicitur, tamen pluraliter, non singulariter in summa accipitur. Auctoritas quod persona ad se dicitur, et secundum substantiam. Cur Pater et Filius et Spiritus sanctus, non dicantur una persona, ut una substantia, et unus Deus. Qua necessitate dictum sit, Tres personae, a Latinis, et a Graecis, Tres hypostases vel substantiae. Quid hoc nomine Tres significetur. Quare non dicimus tres deos esse Patrem et Filium et Spiritum sanctum ut dicimus tres personas, cum id quod Deus est, sit eis commune: quia Pater est Deus et Filius est Deus et Spiritus sanctus est Deus.

Alia quaestio, cur non dicimus tres essentias, ut tres personas, cum Scriptura non contradicat. Sicut nos dicimus tres personas, ita Graeci tres substantias, quas dicunt hypostases, aliter accipientes substantiam quam nos. Quod in Trinitate non est diversitas, nec singularitas, vel solitudo; sed unitas, et trinitas, et distinctio et identitas. Quod non habet dici Deus multiplex.

- Quaestio unica. — 1. Utrum substantia, essentia, persona, dicta de Deo, sint synonyma . . . 192
2. Utrum nomen, persona, dicitur proprie de Deo. . . 194
3. Utrum persona significet substantiam 195
4. Utrum persona praedictur pluraliter in divinis. . . 197

DISTINCTIO XXIV. pag. 198.

Quid significetur his nominibus, unus vel una, duo vel duae, tres vel tria, trinus vel trinitas, plures vel pluralitas, distinctio vel distincta, cum his utitur de Deo loquentes. Magis illa dicuntur ad excludendum ea quae non sunt in Deo quam ad ponendum aliqua.

Quid per unum significetur, cum dicitur, unus Deus. Quo sensu dicitur, unus est Pater, vel unus est Filius. Quid per duo, cum dicitur, Duae personae, vel, Pater et Filius duo sunt. Ex quo sensu dicitur in personis distinctio, vel personae distinctae.

Quomodo ibi accipiatur discreto. Quomodo Trinitas ibi accipiatur.

- Quaestio I. — 1. Utrum Deus possit dici unus . . . 200
2. Utrum in Deo sit aliquis numerus 201
3. Utrum unitas et numerus ponant aliquid in divinis, vel removeant 202
4. Utrum unum et numerus significant essentiam . . . 204
Quaestio II. — 1. Utrum in Deo sit diversitas . . . 205
2. Utrum Trinitas sit nomen essentiale ibid.

DISTINCTIO XXV. pag. 206.

Quid significetur, cum dicitur pluraliter, Tres personae, vel duae personae.

- 2. Utrum verbum dicitur personaliter pag. 228
3. Utrum verbum dicat semper respectum ad creaturam 250

DISTINCTIO XXVIII. pag. 252.

Quod non tantum tres praedictae proprietates sunt in personis, sed etiam aliae, quae aliis significantur nominibus, ut Ingenitus. An sicut solus Pater dicitur ingenitus, dici debeat non genitus, vel non filius. Quae sit proprietas secundum quam dicitur Pater ingenitus. Ariani nitebantur probare alterius substantiae Patrem, alterius Filium, quia ille ingenitus, iste genitus: quibus respondens Ambrosius dixit se loc nomen in Scripturis non legisse divinis.

An diversum sit esse Patrem, et esse Filium. Quomodo dicitur sapientia genita, vel nata, an secundum relationem, an secundum dicitur. Quod imago aliquandiu dicitur secundum essentiam.

- Quaestio I. — 1. Utrum innascibilitas sit proprietas Patris 255
2. Utrum innascibilitas sit proprietas personalis Patris 253
Quaestio II. — 1. Utrum definitio imaginis, imago est species indifferens ejus rei ad quam imaginatur, sit competens ibid.
2. Utrum imago dicitur essentialiter 256
3. Utrum Spiritus sanctus possit dici imago. 257

DISTINCTIO XXIX. pag. 258.

De principio quod relative dicitur, et multiplicem notat relationem. Quod ab aeterno Pater est principium, et Filius, sed Spiritus sanctus non, immo coepit esse principium. Ostendit, quomodo Pater sit principium Filii, et ipse et Filius principium Spiritus sancti. Cum Pater et Filius sint unum principium Spiritus sancti, quaeritur an eadem notione.

- Quaestio unica. — 1. Utrum una persona possit dici principium alterius 259
2. Utrum principium dicitur univoce de Deo, secundum quod dicitur principium divinae personae et creaturae 240
2. Utrum proprietates Patris et Filii quae dicuntur principium Spiritus sancti, sit tantum una . . . 241
4. Utrum Pater et Filius sint unum principium Spiritus sancti. ibid.

DISTINCTIO XXX. pag. 245.

De his quae temporaliter de Deo dicuntur, et relative, secundum accidens, quod non Deo, sed creaturis accidit. Opposito, quod non ex tempore sit Dominus, quia est dominus temporis, quod non est ex tempore. Solvitur quaestio quae quaeratur, utrum Spiritus sanctus dicitur datum relative ad se, cum ipse det se.

- Quaestio unica. — 1. Utrum aliquid dicitur de Deo ex tempore 244
2. Utrum quae dicuntur de Deo ex tempore, significant divinam essentiam 245
5. Utrum habituales designatae in nominibus dictis de Deo ex tempore sint realiter in Deo. . . 246

DISTINCTIO XXXI. pag. 247.

Quomodo dicitur Filius aequalis Patri, an secundum substantiam, an secundum relationem: ita et similis. Quomodo dicitur similis; et quid sit similitudo. De sententia sancti Hilarii qua in Trinitate personarum propria ostendit.

De Spiritu sancto, quare unus dicitur. Quod secundum hanc expositionem non distinguuntur ibi proprietates personarum tres. Quare dicitur Hilarius propria personarum assignasse in praedictis verbis, cum ibi non sint expressae proprietates. Quod eorumdem personarum distinctionem notat Augustinus aliis verbis sine expressione trium personarum.

Quod videtur secundum essentiam dici, Alia est persona Patris, alia Filii, sive tres personae, ut cum dicitur, Pater est persona, Filius est persona. Aliter etiam videtur posse ostendi, quod secundum essentiam dicitur, etiam cum pluraliter profertur. Opinio quorundam qui putant essentiam significari nomine personae, cum dicimus tres personas. Quod hoc nomen persona tripliciter in Trinitate accipitur: et haec est utilis et catholica doctrina de persona et personis. Objectioni illorum respondet, quae nituntur probare, personas secundum essentiam accipi, quia respondemus quaerentibus, Quid tres, vel quid tria. Quid tres res, et quid una res, hic dicitur Ex quo sensu dicitur: Alia est persona Patris, alia Filii, alia Spiritus sancti. Quomodo haec intelligantur, Alius in persona Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus.

- Quaestio unica. — 1. Utrum definitio personae posita a Boetio sit completa pag. 209
2. Utrum persona dicitur univoce de Deo et creaturis 211
3. Utrum persona sit commune tribus personis . . . 212
4. Utrum tres personae possint dici tres res . . . 215

DISTINCTIO XXVI. pag. 214.

De proprietatibus personarum, sed prius de hoc nomine hypostasis.

De proprietatibus personarum, et de nominibus earum relativis. Quod non omnia quae de Deo dicuntur, secundum substantiam dicuntur: quaedam enim secundum relationem dicuntur, nihil tamen secundum accidens. Quare dicitur proprium Unigenitus, quod est Filius Dei, cum etiam homines sint filii Dei. Quod homo dicitur filius Trinitatis, et Trinitas potest dici pater hominum. Quod Spiritus sanctus proprie dicitur donum Dei, quia proprietate est donum, ut Filius nativitate et utroque modo dicitur relative, et secundum eandem relationem. An Pater vel Filius vel Trinitas ipsa possit dici Spiritus sanctus. Quidam putant Spiritum sanctum non dici relative ad Patrem et Filium, quia non vicissim respondent sibi vocabula, sed falso.

- Quaestio I. — 1. Utrum hypostasis proprie dicitur in divinis 216
2. Utrum remotis relationibus per intellectum, hypostases remaneant distinctae 217
Quaestio II. — 1. Utrum relationes divinae sint omnino nihil 218
2. Utrum relationes originis distinguant hypostases. . . 220
3. Utrum notiones sint tantum quinque 221

DISTINCTIO XXVII. pag. 225.

An eadem proprietates assignent Augustinus et Hilarius: et an istae sint quae dicuntur paternitas et filiatio et processio.

Responsio, ubi ostendit easdem esse proprietates. Quomodo non est omnino idem dicere esse patrem, et genuisse, vel habere filium, ita et de aliis. Relationum vero vocabula sunt paternitas, filiatio, processio, nec personam significant. Quod proprietates determinat hypostases, non substantiam, idest naturam.

Quod sunt alia nomina personarum easdem proprietates notantia, scilicet genitus, genitor, verbum, imago. Generalis regula eorum quae ad se, et eorum quae relative dicuntur: quidquid enim ad se, simul ambo dicuntur; sed non ita in praedictis relativis. An secundum substantiam dicitur Deus de Deo, et hujusmodi. Quod tantum secundum nomen substantiae, dicitur illud de illo, non secundum nomina personarum.

- Quaestio I. — 1. Utrum proprietates ad invicem distinguantur 225
2. Utrum operatio personalis praecedat secundum rationem relationem personae 226
Quaestio II. — Utrum verbum proprie dicitur in divinis 227

Quare Patri attribuitur unitas et Filio aequalitas. Quare Pater et Filius dicantur esse unum vel unus Deus, sed non unus: quia res ejusdem naturae recte possunt dici unum simpliciter esse, et cum adjectione; res vero diversae naturae, non possunt dici unum nisi dicatur quid unum.

Quare dicatur esse aequalitas in Filio, cum sit una aequalitas trium. Quare in Spiritu sancto dicatur esse utriusque concordia vel connexio.

Quaestio I. — 1. Utrum aequalitas ponat aliquid in divinis . . . pag. 249 2. Utrum attributa essentialia debeant appropriari divinis personis . . . » 250

Quaestio II. — Art. un. Utrum Hilarius convenienter appropriet aeternitatem Patri, speciem Filio usum Spiritu sancto. . . » 251

Quaestio III. — 1. Utrum Augustinus convenienter appropriet unitatem Patri, aequalitatem Filio, nexum Spiritu sancto . . . » 252 2. Utrum omnia sint unum propter Patrem . . . » 255

DISTINCTIO XXXII. pag. 255.

Utrum Pater vel Filius Spiritu sancto diligat, cum diligere idem Deo sit quod esse.

Utrum Pater sit sapiens sapientia quam genuit, sicut diligit amorem qui ab ipso procedit.

Utrum Filius sit sapiens sapientia genita vel ingenita. An Filius sit sapiens seipso vel per seipsum.

An una tantum sit sapientia Patris. Quod in Trinitate est dilectio, quae est Trinitas, et tamen Spiritus sanctus est dilectio quae non est Trinitas; nec ideo duae sunt dilectiones: ita et de sapientia.

Qua ratione Pater non dicitur sapiens ea sapientia quam genuit, eadem videtur debere dici, quod non sit diligens Pater vel Filius dilectione quae ab utroque procedit.

Haec quaestio inexplicabilis est, quae excedit infirmitatem hominis.

Quaestio I. — 1. Utrum Pater diligat Filium Spiritu sancto . . . » 257 2. Utrum Pater diligat se Spiritu sancto . . . » 259 5. Utrum Pater et Filius diligant nos Spiritu sancto. . . » 260

Quaestio II. — 1. Utrum Pater sit sapiens sapientia genita . . . » 261 2. Utrum Filius sit sapiens sapientia genita. . . » 262

DISTINCTIO XXXIII. pag. 265.

Utrum proprietates personarum sint ipsae personae, vel Deus, idest divina essentia.

Quod proprietates sint divina essentia. Auctoritate astruit quod proprietates sit natura.

Quidam negant, scilicet proprietates esse personas, et divinam naturam; et quare.

Quaeritur quomodo proprietates possunt esse in natura, ut tamen eam non determinent.

Quibus auctoritatibus opinionem suam, scilicet quod proprietates Patris vel Filii non sit Deus, muniant.

Abis etiam verbis Augustini utuntur ut asserant quod dicunt, scilicet proprietates personarum non esse Dei substantiam.

Quaestio unica. — 1. Utrum relationes divinae sint essentia divina . . . » 265 2. Utrum proprietates sint personae . . . » 267 5. Utrum proprietates sint in personis et in essentia. . . » 268

4. Utrum essentialia adjectiva praedicantur de proprietatibus . . . » 269 5. Utrum contrariae opiniones de notionibus possint esse sine peccato . . . » 270

DISTINCTIO XXXIV. pag. 271.

Opinio quorundam, non idem esse personam et essentiam vel naturam dicentium, et eandem essentiam non posse esse Patrem et Filium et Spiritum sanctum.

Docet, quomodo eis obviat ipsius Scripturae circumstantia, et qualiter praedicta intelligi debeant, et quod Spiritus

sanctus est res unius naturae Patris et Filii, et est ipsa natura.

Quod propter res creatas illud dixerit, Non idem est natura et res naturae.

Quod non alius est Deus et quae sua sunt, ita ut insint: alia enim sunt quae insunt, alia quae non insunt.

Utrum ita possit dici Deus trium personarum, vel tres personae unus Dei, ut dicitur una essentia trium personarum et tres personae unus essentiae.

Quod licet potentia, sapientia, bonitas, de Deo secundum substantiam dicantur in Scriptura, tamen solet haec nota distincte ad personas interdum referri.

Quare id fiat, scilicet quod Patri potentia, Filio sapientia attribuitur.

Quare Spiritu sancto bonitas attribuitur. De hoc nomine *Homonousion*, ubi in auctoritatem receptum sit, et quid significet.

De nominibus quae translativae et per similitudinem de Deo dicuntur.

Quaestio I. — 1. Utrum persona et essentia in divinis sint idem. . . pag. 275 2. Utrum tres personae esse unus essentiae convenienter dicatur . . . » 275

Quaestio II. — Art. un. Utrum potentia convenienter attribuitur Patri, sapientia Filio . . . » *ibid.*

Quaestio III. — 1. Utrum aliquid debeat dici translativae de Deo. . . » 276 2. Utrum transumptio in divinis debeat fieri ex rebus vilibus . . . » 277

DISTINCTIO XXXV. pag. 279.

De quibusdam quae secundum substantiam de Deo dicuntur quae speciale efflagitant tractatum, scilicet de scientia, et praesentia, et providentia, et dispositione, praedestinatione, et voluntate, et potentia.

Utrum scientia, vel praesentia, vel dispositio, vel praedestinatio potuerit esse in Deo, si nulla fuisset futura.

Responsio quod praesentia et dispositio et praedestinatio quasi relative dicuntur ad futuras res vel ad faciendas.

Quod scientia Dei non tantum est de temporalibus, sed etiam de aeternis.

Quare omnia dicuntur esse in Deo, et quod factum est habet vitam et esse in eo.

Quod eadem ratione dicuntur omnia ei praesentia.

Quaestio unica. — 1. Utrum scientia conveniat Deo. . . » 280 2. Utrum Deus intelligat alia a se . . . » 285 5. Utrum habeat certam cognitionem et propriam de aliis a se . . . » *ibid.*

4. Utrum scientia Dei sit univoca scientiae nostrae . . . » 284 5. Utrum scientia Dei sit universalis . . . » 286

DISTINCTIO XXXVI. pag. 287.

Utrum concedendum sit omnia esse in Dei essentia vel in Deo per essentiam, ut omnia dicuntur esse in Dei cognitione vel praesentia.

Utrum mala debeant dici esse in Deo, ubi sunt omnia bona, cum utraque sint in eius cognitione et praesentia, omnia enim cognoscit.

Aperit, quare bona tantum dicantur esse in Deo, et non mala.

Quod idem est omnia esse ex Deo, et per ipsum, et in ipso.

Quod omnia ex Patre et per Patrem et in Patre sunt; ita de Filio et de Spiritu sancto est dicendum, licet propter personas fiat distinctio.

Quod non omnia quae ex Deo sunt etiam de ipso sunt, sed e converso.

Quaestio I. — 1. Utrum Deus cognoscat singularia. . . » 288 2. Utrum Deus cognoscat mala . . . » 290 5. Utrum res quae cognoscuntur a Deo, sint in Deo . . . » *ibid.*

Quaestio II. — 1. Quid nomine ideae importetur . . . » 292 2. Utrum sint plures ideae . . . » *ibid.*

5. Utrum in Deo sint ideae omnium quae cognoscit . . . » 295

DISTINCTIO XXXVII. pag. 294.

Quibus modis dicatur Deus esse in rebus. Quod in sanctis non modo est, sed etiam habitat, qui non ubicunque est, habitat.

Ubi erat vel habitabat Deus, antequam esset creatura. Quod Deus inhabitator est quorundam nondum cognoscendum Deum, et non quorundam cognoscendum.

Quomodo Deus totus ubique sit per essentiam, non potest intelligi ab humano sensu.

Quorundam opinio qui praesumunt ostendere quomodo Deus ubique sit per essentiam, potentiam, et praesentiam.

Quod Deus cum sit in omnibus rebus, non tamen sordibus rebus inquamur.

Quod Deus ubique sit et in omni tempore, non tamen localis est, non circumscriptibilis, nec loco nec tempore movetur.

Quid sit mutari secundum tempus. Opinio quorundam qui dicunt spiritus creatos non moveri loco, nec esse locales.

Conclusio ex praedictis, quod spiritus creati sunt locales et circumscriptibiles quodammodo, spiritus vero Dei omnino incircumscriptibiles.

Cum repetitione superiorum confirmat auctoritatibus Deum esse ubique sine locali motu.

Oppositio qua videtur probari, quod Deus movetur loco.

Quaestio I. — 1. Utrum Deus sit in rebus. . . pag. 297 2. Utrum Deus sit in omnibus per potentiam, praesentiam et essentiam, in sanctis per gratiam, in Christo per esse . . . » 299

Quaestio II. — 1. Utrum Deus sit ubique. . . » *ibid.* 2. Utrum esse ubique sol Deo conveniat . . . » 500

5. Utrum esse ubique conveniat Deo ab aeterno . . . » 501

Quaestio III. — 1. Utrum Angelus sit in loco . . . » 502 2. Utrum Angelus possit esse simul in pluribus locis . . . » 505

5. Utrum plures Angeli possint esse in uno loco . . . » 504

Quaestio IV. — 1. Utrum Angelus moveatur. . . » 505 2. Utrum Angelus de necessitate transeat medium in suo motu . . . » 507

5. Utrum Angelus moveatur in instanti . . . » 508

DISTINCTIO XXXVIII. pag. 511.

Inconvenientia ostendit, quae sequerentur, si diceretur scientia vel praesentia causa omnium rerum quae ei subsunt.

Quod res futurae non sunt causa scientiae vel praesentiae Dei.

Contra hoc quod dictum est praesentiam Dei non posse falli, oppositio.

Quaestio unica. — 1. Utrum scientia Dei sit causa rerum. . . » 512 2. Utrum scientia Dei sit uniformiter de rebus scitis . . . » 515

5. Utrum scientia Dei sit enuntiativum . . . » 514 4. Utrum scientia Dei sit non entium. . . » 515

5. Utrum scientia Dei sit contingentium. . . » *ibid.*

DISTINCTIO XXXIX. pag. 519.

Utrum scientia Dei possit augeri vel minui, vel aliquo modo mutari; utrumque enim videtur posse probari.

Oppositio, an Deus possit noviter vel ex tempore scire vel praescire aliquid.

Utrum Deus possit scire plura quam scit. Quod videtur adversari illi sententiae quae supra dictum est Deum semper et simul scire omnia.

Quaestio I. — 1. Utrum Deus possit non scire illud quod est scitum ab eo . . . » 520 2. Utrum Deus possit scire aliquid quod nescit . . . » 521 5. Utrum Deus sciat infinita . . . » *ibid.*

Quaestio II. — 1. Utrum providentia pertineat ad scientiam . . . » 522 2. Utrum providentia sit omnium . . . » 525

DISTINCTIO XL. pag. 526.

An aliquis praedestinatorum possit damnari, vel reproborum salvari.

Quid sit reprobatio Dei, et in quibus consideretur, et quis sit praedestinationis effectus.

Quaestio I. — 1. Utrum praedestinatio sit aliquid in praedestino . . . pag. 527 2. Utrum praedestinatio pertineat ad scientiam . . . » 528

Quaestio II. — Art. un. Praedestinatio quorum sit . . . » 529

Quaestio III. — Art. un. Utrum praedestinatio sit certa . . . » 550

Quaestio IV. — 1. Utrum reprobatio addat aliquid supra praesentiam . . . » 551 2. Utrum Deus sit causa obdurationsis . . . » 552

DISTINCTIO XLI. pag. 553.

Utrum aliquid sit meritum obdurationsis et misericordiae. Opinio quorundam in qua fuit aliquando Augustinus, sed postea retractavit.

An ea quae semel scit Deus vel praescit, semper sciat, et semper scierit vel praescierit.

De scientia, dicens, Deum semper scire quae semel scit.

Quaestio unica. — 1. Utrum electio sit in Deo . . . » 553 2. Utrum electio praecedat praedestinationem secundum electionem . . . » 556 5. Utrum praesentia meritorum sit causa praedestinationis. . . » *ibid.*

4. Utrum praedestinatio juretur aliquo opere humano . . . » 558 5. Utrum quidquid Deus scivit olim, modo sciat . . . » *ibid.*

DISTINCTIO XLII. pag. 540.

De omnipotentia Dei, ubi prius consideratur, quare dicatur omnipotens.

Quomodo dicatur Deus omnia posse, cum nos multa possimus quae ipse non potest.

Quod omnipotentia Dei secundum duo consideratur. Quibusdam auctoritatibus traditur, quod ideo dicitur omnipotens, quia potest quidquid vult.

Quaestio I. — 1. Utrum potentia conveniat Deo. . . » 541 2. Utrum sit tantum una potentia in Deo . . . » 542

Quaestio II. — 1. Utrum Deus possit quidquid est alteri possibile. . . » 545 2. Utrum ea quae naturae sunt impossibilia, Deus non possit facere. . . » 544

5. Utrum aliquid non sit iudicandum impossibile secundum causas inferiores simpliciter . . . » 545

DISTINCTIO XLIII. pag. 546.

Opinio quorundam dicentium, Deum nil posse nisi quod facit.

Auctoritatibus utuntur in assertione suae opinionis.

Quaestio I. — 1. Utrum potentia Dei sit infinita . . . » 548 2. Utrum omnipotentia Dei sit communicabilis creaturis. . . » 549

Quaestio II. — 1. Utrum Deus operetur necessitate naturae . . . » 550 2. Utrum Deus agat necessitate iustitiae . . . » 551

DISTINCTIO XLIV. pag. 552.

An Deus possit facere aliquid melius quam facit. Utrum alio vel meliori modo possit facere quam facit.

Utrum Deus semper possit omnia quod olim potuit.

Quaestio unica. — 1. Utrum Deus potuerit aliquam creaturam meliorem facere quam sit . . . » 555 2. Utrum Deus universum melius facere potuerit . . . » 554 5. Utrum humanitatem Christi Deus meliorem facere potuerit. . . » 558

4. Utrum Deus possit nonne facere omnia quod olim potuit . . . » 556

DISTINCTIO XLV. pag. 537.

De voluntate, quae essentia Dei una est et aeterna, et de signis ejus.

Quod licet idem sit Deo velle quod esse, non potest tamen dici Deo esse omnia quae vult.

Quis sit sensus horum verborum, Deus scit, vel Deus vult: item Deus scit omnia, vel vult aliquid; et quid de Deo in his praedicatur.

Quod Dei voluntas summe bona, causa est omnium quae naturaliter sunt, cuius causa non est quaerenda, quia nullam habet, cum sit aeterna.

Quod voluntas Dei prima et summa causa est omnium.

Quibus modis accipitur Dei voluntas.

Quod secundum figuram dicitur voluntas Dei praeecepto, prohibito, consilium, permissio, et operatio; et ideo pluraliter dicitur Scriptura voluntates.

Quare praeecepto et prohibito et consilium, dicitur Dei voluntas.

Ubi voluntas Dei pro praeecepto et consilio accipitur.

Quod Deus non vult ab hominibus fieri omnia quae praecipit, vel non fieri quae prohibet.

De promissione et operatione ubi dicuntur Dei voluntas.

Quinque supra sunt proposita, quae dicuntur secundum tropum; et ideo distinguitur lector ubique pro quo eorum accipitur voluntas.

Quaestio unica. — 1. Utrum Deo voluntas conveniat. pag. 359

2. Utrum voluntas Dei sit tantum sui ipsius . . . *ibid.*

3. Utrum voluntas Dei sit causa rerum . . . " 560

4. Utrum distinctio voluntatis in voluntatem beneplaciti et voluntatem signi sit competens . . . " 561

DISTINCTIO XLVI.
pag. 562.

Illi sententiae quae dictum est, Dei voluntatem non posse cassari, quae ipse est, quasdam videntur obviare.

Solutio, quomodo intelligendum sit illud, Vult congregare, et noluit.

Quomodo intelligendum sit illud, Qui vult omnes homines salvos fieri.

Utrum mala Dei voluntate fiant, an eo nolente.

Quare dicunt quidam, Deum velle mala esse, vel fieri.

Ponit rationes illorum qui dicunt, Dei voluntate non fieri mala, vel non esse.

Quomodo intelligendum sit illud Augustini, Mala fieri, bonum est.

Quadrupartita boni acceptio.

Quod mala universitati valent, et facientibus sua propria vel patientibus aliena prosunt, electis tamen.

Ex praedictis concludit, ostendens esse bonum fieri mala multis modis.

Quod in Deo non est causa ut sit homo deterior.

Aliter probat, quod Deo auctore non sunt mala.

LIBER SECUNDUS

DISTINCTIO I.
pag. 582.

Unum esse rerum principium, ostendit, non plura, ut quidam putaverunt.

Quod haec verba, *facere et agere*, non dicuntur de Deo secundum eam rationem qua dicuntur de creaturis.

Quare rationalis creatura facta sit.

Quare creatus sit homo vel Angelus.

Ad quid creatus sit rationalis creatura.

Brevissima responsio, cum quaeritur, quare vel ad quid facta sit rationalis creatura.

Sicut factus est homo ut Deo serviret, sic mundus ut serviret homini.

Quomodo aliquando dicitur in Scriptura: Homo factus est propter reparationem angelici casus.

Quare sit homo institutus, scilicet ut anima sit unita corpori.

Post sacramentum Trinitatis, de creatura tripartita est agendum, et prius de digniori, id est angelica.

Quaestio I. — 1. Utrum sint plura prima principia. " 584

2. Utrum a Deo possit aliquid exire per creationem. " 586

3. Utrum creare conveniat etiam aliam quam Deo. " 587

4. Utrum aliquid a Deo efficiat aliquam rem. " 588

5. Utrum mundus sit aeternus. " 590

6. Utrum convenienter exponatur in principio Deum creasse, in Filio, vel in principio temporis vel ante omnia. " 595

Objectio quorundam sophistica, qua probare nituntur ex Deo esse quod mala fiant. Responsio, ubi concedit omnino verum esse a Deo, et sophisma aperit.

Quaestio unica. — 1. Utrum Deus velit omnes homines salvos fieri. pag. 563

2. Utrum mala fieri sit bonum " 566

3. Utrum malum sit de perfectione universi . . . " 567

4. Utrum Deus velit mala fieri " 568

DISTINCTIO XLVII.
pag. 569.

Quod voluntas Dei semper impletur de homine, quocumque se vertat.

Aperit, diversis modis supra accipi Dei voluntatem.

Summatim perstringit sententiam praedictorum, addens, quare Deus praeecepit omnibus bona facere et mala vitare, cum non velit hoc ab omnibus impleri.

Quaestio unica. — 1. Utrum voluntas divina semper impletur pag. 570

2. Utrum aliquid fiat praeter voluntatem Dei . . . " 571

3. Utrum id quod est contra voluntatem Dei non obsequatur voluntati eius " 572

4. Utrum quod est praeter voluntatem Dei praeecepto non subiacet " 575

DISTINCTIO XLVIII.
pag. 574.

Quod aliquando homo bona voluntate aliud vult quam Deus, et aliquando mala, id quod Deus bona voluntate vult.

Quod bona Dei voluntas mala hominum voluntate impletur, ut in Passione Christi contigit, ubi quoddam factum est quod Deus bona et Judaei mala voluntate voluerunt: voluerunt tamen et aliquid quod Deus non voluit.

Utrum placentis viris bonis quod Christus pateretur et moreretur. Placuit quidem intuitu nostrae redemptionis, sed non ipsis cruciatus.

Quomodo sentiendum sit de passionibus sanctorum, an velle vel nolle debeamus.

Quaestio unica. — 1. Utrum voluntas humana divinae voluntati non possit conformari. " 575

2. Utrum conformitas voluntatum attendatur praecipue secundum volitum " 576

3. Utrum ad conformitatem divinae voluntatis non tenemur " 577

4. Utrum ad conformitatem in volitio tenemur . . . " 578

Epilogus " 580

Quaestio II. — 1. Utrum Deo competat agere propter finem " 596

2. Utrum creaturae sint propter Dei bonitatem. . . . " 597

3. Utrum omnia sint facta propter hominem " 598

4. Utrum anima rationalis debuerit uniri corpori. . . " 599

3. Utrum anima tali corpori debuerit uniri. " 400

DISTINCTIO II.
pag. 401.

Quae consideranda sunt de Angelis.

Quando facti sunt Angeli, prius dicit: in quo videntur non sibi obviare auctoritates.

Quod simul creata fuerit corporalis et spiritualis creatura.

Quod nihil factum est ante caelum et terram, nec etiam tempore: cum tempore enim creata sunt, sed non ex tempore.

Quod simul cum tempore et cum mundo coepit corporalis et spiritualis creatura.

Utrum Angeli mox creati, fuerunt in empyreo, scilicet quod statim ut factum est, Angelis fuit repletum.

Quod simul creata est visibilium rerum materia, et invisibilium natura, et utraque informis secundum aliquid, et formata secundum aliquid.

Quomodo dicitur Lucifer secundum Isaiam: *Ascendit in caelum etc.*

Quaestio I. — 1. Utrum aevum sit idem quod aeternitas " 402

2. Utrum aevum sit tantum unum. pag. 401

3. Utrum duratio Angeli aeternitatem in seipso in seipso . . . " 403

Quaestio II. — 1. Utrum caelum empyreum sit corpus. " 406

2. Utrum caelum empyreum sit lucidum. " *ibid.*

3. Utrum caelum empyreum habeat influentiam supra alia corpora. " 408

DISTINCTIO III.
pag. 409.

Quales facti fuerint Angeli, et quod quatuor eis attributa sunt in ipso initio suae conditionis.

An omnes Angeli fuerint aequales in tribus, scilicet in essentia, in sapientia, in libertate arbitrii.

Dicit, quod differentes fuerint in illis.

Quae communia et aequalia habuerunt Angeli.

An boni vel mali, iusti vel iniusti, creati sint Angeli; et an aliqua mora fuerit inter creationem et lapsum.

Opinio quorundam dicitur, Angelos in malitia creatos, et sine omni mora corrasse.

Aliorum sententia probabilis, qui dicunt omnes Angelos creatos esse bonos, et aliquam fuisse morulam inter creationem et casum.

Prohibitionem Augustini contra illos inducit qui dicunt, Angelos factos malos; et verba etiam Job determinat, quae illi pro se addit elant.

Quomodo intelligenda sint verba Domini praemisita, disserit, evidenter tradens Angelos esse creatos bonos, et post creationem cecidisse.

Quod triplex fuit in Angelis sapientia ante casum vel confirmationem.

An aliquam Dei habuerint dilectionem, vel sui invicem.

Quaestio I. — 1. Utrum Angelus sit compositus ex materia et forma " 411

2. Utrum in Angelis possit esse personalitas. " 412

3. Utrum in Angelis possit esse numerus. " 415

4. Utrum sint plures Angeli unius speciei " 413

3. Utrum Angeli sint unius generis. " 416

6. Utrum Angelus et anima specie differant " 417

Quaestio II. — Art. un. Utrum Angelus in principio suae creationis potuerit esse malus " 420

Quaestio III. — 1. Utrum Angelus cognoscat res per essentiam suam universaliter per species. " 421

2. Utrum Angeli superiores intelligant per species universales " 422

3. Utrum Angeli per species illas particularia cognoscent " 423

4. Utrum Angelus plura simul actu intelligat " 425

3. Utrum Angeli in illo statu innocentiae Deum supra se et plus quam se dilexerint, dato quod in gratia creati non sint " 426

DISTINCTIO IV.
pag. 427.

An perfectos et bonos creavit Deus Angelos, an miseros et imperfectos.

Quod opinando haec dixerit, non asserendo, scilicet quod Angeli qui perseveraverunt, praesens fuerint sui boni.

Summa colligit praedictorum, confirmans omnes Angelos ante confirmationem vel lapsum non fuisse beatos, nisi quis beatitudinem accipiat illum statum innocentiae.

Responsio ad id quod quaeratur, an Angeli essent creati perfecti, an imperfecti: et dicitur, quod perfecti fuerunt secundum aliquid.

Quod tribus modis dicitur perfectum, secundum tempus, secundum naturam, et universaliter perfectum.

Quaestio unica. — 1. Utrum Angeli creati sint beati. " 428

2. Utrum Angeli suam miseriam vel beatitudinem praesciverint. " 429

3. Utrum Angeli creati sint in gratia. " 430

DISTINCTIO V.
pag. 431.

De confirmatione et conversione stantium, et aversione et lapsu cadentium.

De libero arbitrio breviter tangit quid sit.

Post creationem aliquid datum est stantibus, per quod converterentur; nec merito aliquo, sed gratia cooperante.

Qua gratia indigebat Angelus, et qua non.

An sit imputandum illis quod aversi sunt.

S. Th. Opera omnia. V. 6.

Qua culpa, gratia non est data eis qui ceciderunt.

Quod Angeli in ipsa confirmatione beati fuerunt; sed utrum eam meruerint per gratiam tunc sibi datam, ambiguntur est: de hoc enim diversi diversa sentiunt.

Quaestio I. — 1. Utrum in Angelis potuerit esse peccatum pag. 452

2. Utrum Angelus Dei aequalitatem appetierit. " 453

3. Utrum primum peccatum Angeli fuerit superbia. " 454

Quaestio II. — 1. Utrum Angeli indigerint gratia, ut converterentur ad Deum " 475

2. Utrum Angeli suam beatitudinem meruerint. " 456

DISTINCTIO VI.
pag. 457.

Quod de maioribus et de minoribus quidam ceciderunt, inter quos unus fuit celestis, scilicet Lucifer.

Unde et quod dejectus fuit merito suae superbiae.

Quod non est concessum eis habitare in caelo vel in terra.

Quod daemones alii aliis praesent, et habent etiam alias praelationes.

An omnes daemones sint in hoc aere caliginoso, an aliqui sint in inferno.

Quidam putant Luciferum in inferno religatum ex quo tentavit Christum, et victus est; quem primum hominem tentasse et vicisse dicunt.

Quod Lucifer modo non habet potestatem quam habebat tempore Antichristi.

Quod daemones semel victi a sanctis, non accedant amplius ad alios.

Quaestio unica. — 1. Utrum Lucifer fuerit supremus omnium " 458

2. Utrum peccatum primi Angeli fuerit occasio peccati et aliorum. " 459

3. Utrum convenienter assignatur locus ipsis Angelis post casum " 440

4. Utrum in daemonebus sit ordo " 441

5. Utrum daemones qui a sanctis vincuntur, retrudantur in infernum " 442

DISTINCTIO VII.
pag. 445.

Quod boni Angeli sint a Deo confirmati per gratiam, ut peccare non possint, et mali ita obdurati in malo, ut bene vivere nequeant.

Quod utrique liberum arbitrium habent, nec tamen ad utrumque flecti possunt.

Quod boni post confirmationem liberius habet arbitrium quam ante.

Quod post confirmationem Angeli non possunt natura peccare, sicut ante, non quod debilitatum sit eorum arbitrium sed confirmatum.

Quod mali Angeli vivacem sensum non perdidit, et quibus modis sentiant.

Quod magicae artes virtute et scientia diaboli valent: quae virtus et scientia est ei data a Deo, vel ad fallendum malos, vel ad monendum vel exercendum bonos.

Quod non sunt creatores, licet per eos magi ranae et alia fecerint, sed solus Deus.

Sicut parentes non dicuntur creatores filiorum, nec agricolae frugum; ita nec boni nec mali Angeli, etsi per eorum ministerium fiant creaturae.

Sicut justificationem mentis, ita creationem rerum solus Deus operatur, licet creatura exterius serviat.

Quod Angeli mala multa possunt per naturae vigorem, quam non possunt propter Dei vel honorum Angelorum prohibitionem, id est quia non permittuntur.

Quaestio I. — 1. Utrum boni Angeli possint peccare. " 443

2. Utrum daemones possint bonum facere, et non sint obstinati in malo. " 446

Quaestio II. — 1. Utrum Angeli vigeant acumen scientiae " 447

2. Utrum per daemones divinatio fieri possit " 448

Quaestio III. — 1. Utrum possint aliquos veros effectus facere in materia corporali. " 430

2. Utrum eorum auxilio et consilio, fiat malum. " 431

DISTINCTIO VIII.
pag. 432.

Utrum Angeli omnes corporei sint, quod quibusdam visum 401

est quibus Augustinus consentire videtur, dicens, omnes Angelos ante casum habuisse corpora tenuia, spiritalia, sed in casu mutata in deterius malorum corpora, ut in eis possent pati.

Quod Deus in corporalibus illis antiquis formis apparuit. Quod Deus in specie qua Deus est, nunquam mortalibus apparuit. Utrum daemones inirent corpora hominum substantialiter, et illabantur cordibus, an id per effectum dicatur.

- QUESTIO UNICA. — 1. Utrum Angeli habeant corpora naturaliter unita pag. 435
2. Utrum Angeli corpora assumant 434
3. Utrum corpora assumpta ab Angelis habeant veram naturam quam ostendunt 435
4. Utrum Angeli in corporibus assumptis comedere possint 436
5. Utrum daemones intra corpora hominum esse possint 437
6. Utrum ipse Deus in corporalibus figuris apparuerit 438

DISTINCTIO IX. pag. 439.

De ordinum distinctione, et quot sint, et quid sint. Quil appellatur ordo, et quae sit ratio nominis ejusque. Quod haec nomina non propter se, sed propter nos eis data sunt, quae sumpta sunt a donis gratiae, quae non habent singulariter, sed excellenter, et a praecipuis nominatur. Utrum hi ordines ab initio creationis ita distincti fuerint. Utrum omnes Angeli ejusdem ordinis sint aequales. Quomodo dicat Scriptura decimum ordinem ex hominibus compleri, cum non sint nisi novem ordines Angelorum. Quod homines assumuntur juxta numerum stantium, non lapsorum. Quod quidam putant, secundum numerum lapsorum Angelorum homines reparandos.

- QUESTIO UNICA. — 1. Utrum Dionysius competenter definiat hierarchiam 461
2. Utrum unus Angelus alium purget 462
3. Utrum convenienter dividatur angelica hierarchia in tres hierarchias, et novem ordines 464
4. Utrum convenienter distinguantur nomina Angelorum 466
5. Utrum omnes Angeli unius ordinis sint aequales 467
6. Utrum omnes hierarchiae sint connexae 468
7. Utrum distinctio ordinum sit a natura 469
8. Utrum homines assumantur ad ordines Angelorum 470

DISTINCTIO X. pag. 471.

An omnes spiritus caelestes mittantur: et ponit duos opiniones, et auctoritates quibus innituntur. Quod si omnes mittantur, cur unus tantum ordo nominis Angelorum censetur. Putant quidam Michaelem, Gabrielem et Raphaelen de superiori ordine fuisse; et sunt haec nomina spirituum, non ordinum. Quomodo determinent praemissas auctoritates, quae videntur adversari, qui dicunt omnes Angelos mitti. Quos alii dicunt mitti, et quos dicunt non mitti, cum determinatione auctoritatum quae videntur sibi adversari.

- QUESTIO UNICA. — 1. Utrum omnes Angeli assistant 472
2. Utrum omnes Angeli in ministerium mittantur 473
3. Utrum omnes Angeli secundae hierarchiae mittantur 474
4. Utrum Angeli per executionem ministerii a contemplatione retardentur 475

DISTINCTIO XI. pag. 476.

Quod quaeque anima habet Angelum bonum ad sui custodiam delegatum, et malum ad exercitium. Utrum singulis hominibus singuli Angeli, an pluribus unus sit deputatus. Conditur, nam Angelum pluribus hominibus deputari, sive simul, sive diversis temporibus. Utrum Angeli proficiant in merito vel in praemio, usque ad iudicium.

Aliorum opinio, qui dicunt Angelos in quibusdam praedictorum non profecisse. Quod quaedam auctoritates videntur obviare probabiliori sententiae.

- QUESTIO I. — 1. Utrum Angeli homines custodiant. pag. 477
2. Utrum custodie pertineat ad omnes ordines tertiae hierarchiae 478
3. Utrum Angeli omnibus hominibus ad custodiam deputentur 479
4. Utrum Angelus quandoque relinquat hominem cui deputatus est ad custodiendum 480
5. Utrum Angeli doleant de damnatione hominum quos custodiunt 481
6. Utrum Angeli dolerent de damnatione hominum quos custodiunt 484
QUESTIO II. — 1. Utrum Angeli proficiant in cognitione Dei 482
2. Utrum Angeli inferiores illuminentur a superioribus 483
3. Utrum Angeli accipiant aliquam cognitionem per mutuum locutionem 485
4. Utrum mysterium incarnationis per homines didicerint 484
5. Utrum inter eos sit pugna et contradictio 485
6. Utrum ordinum distinctio maneat post diem iudicii 486

DISTINCTIO XII. pag. 487.

De distinctione operum sex dierum. Quod sancti tractatores videntur super hoc quasi adversa tradidisse, aliis dicentibus omnia simul facta in materia et forma, aliis per intervalla temporum. Quod per intervalla temporis, res corporales conditae sunt. Quo sensu tenebrae dicantur non esse aliquid, et quo dicantur esse aliquid. Duo consideranda sunt, quare illa materia confusa sit dicta inferiam sumpsisse, et ubi ad esse profuit, quantumque in altitudinem ascenderit. De quatuor modis divinae operationis.

- QUESTIO UNICA. — 1. Utrum omnium corporalium sit una materia 489
2. Utrum omnia corpora sint simul creata in speciebus suis distincta 490
3. Utrum secundum expositionem beati Augustini dierum distinctio salvetur 491
4. Utrum prima materia informis erat 493
5. Utrum convenienter assignentur quatuor coeva 494

DISTINCTIO XIII. pag. 496.

Quae prima fuerit distinctionis operatio. Quales fuerit lux illa, spiritalis, an corporalis. Quod lux illa facta est, ubi sol apparet, quae inter aquae luere poterat. Quod dies diversis modis accipitur. De naturali ordine computationis sex dierum, et de illo qui pro mysterio introductus est. Cur sol factus est, si lux illa sufficiebat. Quomodo accipiendum sit illud, Dixit Deus: an solo voce illud Deus dixerit, an aliter. Quomodo accipiendum sit quod dicitur Pater operari in Filio, vel per Filium, vel in Spiritu sancto.

- QUESTIO UNICA. — 1. Utrum post opus creationis, distinctionis opus necessarium fuerit 497
2. Utrum lux proprie in spiritalibus invenitur 498
3. Utrum lux sit accedens reale 499
4. Utrum convenienter lucis productio recitetur 501
5. Utrum Pater faciat omnia per Filium 505

DISTINCTIO XIV. pag. 504.

De opere secundae diei, qua factum est firmamentum. Alii putant caelum esse igneae naturae, quibus consentit Augustinus. Quales sint aquae, et quae sit figura firmamenti. Quare tacuit Scriptura de opere secundae diei, quod in aliis dicitur. De opere tertiae diei, quando aquae congregatae sunt in unum locum. Quomodo omnes sunt in unum locum congregatae, cum multa sint maria et flumina.

- QUESTIO UNICA. — 1. Utrum supra firmamentum sint aliquae aquae pag. 505
2. Utrum firmamentum de natura inferiorum corporum sit 506
3. Utrum motus caeli sit ab intelligentia 507
4. Utrum convenienter a Babano caelorum numerus assignetur 508
5. Utrum convenienter opus tertiae diei describatur 509

DISTINCTIO XV. pag. 511.

De opere quartae diei, quando facta sunt luminaria. Ante alia de ornatu caeli agitur, sicut prius factum est. De opere quintae diei, quando creavit Deus ex aquis volatilia et natatilia. De opere sextae diei, quando creata sunt animalia, et reptilia terrae. Utrum post peccatum venenosae animalia noxia facta fuerint, an propter peccatum nocere coeperint prius facta innoxia. Utrum minuta animalia tunc creata fuerint. Quare post omnia factus est homo. Quomodo intelligendum sit Deum requievisse ab omni opere suo. Qualiter accipiendum sit quod Deus dicitur complexio opus suum septimo die, cum tunc requievit ab omni opere suo. Quae sit significatio et beneficii septimi diei.

- QUESTIO I. — 1. Utrum convenienter stellarum productio describatur 512
2. Utrum corpora caelestia habeant aliquem effectum in istis inferioribus 515
3. Utrum corpora caelestia habeant causalitatem super motus liberi arbitrii 515
QUESTIO II. — 1. Utrum verum est quod dicitur quaedam animalia ex aquis, quaedam ex terris materiam sumpsisse 516
2. Utrum convenienter ornatus trium elementorum describatur 517
QUESTIO III. — 1. Utrum Deus consummaverit septima die opus suum 518
2. Utrum convenienter dicatur Deum die septima requievisse 519
3. Utrum Deus diem septimum praecis sanctificare debuit 524

DISTINCTIO XVI. pag. 522.

De hominis creatione, ubi considerandum est, quare creatus sit homo, et qualiter sit institutus (quae duo supra tractata sunt) et qualis factus, et qualiter lapsus, postremo quomodo sit reparatus. Quod imago et similitudo hic a diversis accipitur varie: a quibusdam increata, ab aliis creata et increata, vel essentia Trinitatis, vel Pater vel Filius et Spiritus sanctus. Opinio eorum qui putaverunt Filium per imaginem et similitudinem hic accipi. Neque horum sententiam approbat; sed imaginem et similitudinem Dei in homine quaerendam, et considerandum docet, ut imago et similitudo creata intelligatur. Quare homo dicitur imago et ad imaginem, Filius vero imago, et non ad imaginem.

- QUESTIO UNICA. — 1. Utrum aliqua creatura possit dici ad imaginem 523
2. Utrum tantum in rationalibus creatoris imago invenitur 524
3. Utrum imago Dei magis reperitur in Angelis quam in hominibus 525
4. Utrum convenienter imago et similitudo in littera distinguantur 526

DISTINCTIO XVII. pag. 527.

De creatione animae, utrum de aliquo facta sit, vel non, et quando facta, et quomodo gratiam habuerit in creatione. Queritur quando facta sit anima, an ante corpus, an in corpore. In qua aetate Deus hominem fecerit. In aetate virili factus est homo secundum superiores causas. Quod homo extra paradysum creatus, in paradiso sit positus, et quare id factum sit.

De lignis paradisi, inter quae erat lignum vitae, et lignum scientiae boni et mali.

- QUESTIO I. — 1. Utrum anima humana sit de essentia divina pag. 529
2. Utrum anima humana sit ex aliqua materia constituta 530
QUESTIO II. — 1. Utrum sit unus intellectus in omnibus hominibus 532
2. Utrum anima humana sit extra corpus creata 536
QUESTIO III. — 1. Utrum corpus caeleste sit de compositione corporis humani 537
2. Utrum paradysus sit locus corporalis 538

DISTINCTIO XVIII. pag. 540.

Quare de latere viri, et non de alia corporis parte formata sit mulier. Quare dormienti, et non vigilantem viro costa subtrahata est. Quod de illa costa sine aditamento extrinseco facta fuerit per Dei potentiam, sicut quique panes in se multiplicati sunt. Utrum secundum superiores, an secundum inferiores causas, ita illa facta sit mulier; id est, an ratio seminalis id haberet ut ita fieret, an tantum ut ita fieri posset; sed ut sic fieret, in Deo tantum esset causa. De anima mulieris, quod non est ex anima viri, ut quidam putaverunt, dicentes animas esse ex traduce.

- QUESTIO I. — 1. Utrum corpus mulieris de costa viri fieri debuerit 542
2. Utrum convenienter dicatur rationes seminales Deus indidisse 545
3. Utrum omnia quae praeter rationes seminales sunt, miracula sint 544
QUESTIO II. — 1. Utrum anima tradatur ex parentibus 546
2. Utrum anima rationalis procedat a Deo mediante Angelis 547
3. Utrum anima sensibilis sit ex traduce 549

DISTINCTIO XIX. pag. 552.

De primo hominis statu ante peccatum, scilicet qualis fuerit secundum corpus, et secundum animam. Utrum immortalitas quam habuit ante peccatum, esset de conditione naturae, an ex gratiae beneficio. Si non foret praecipuum ut de illo ligno ederet, et aliis et non illo uteretur, an posset non mori. Quaestio Augustini, quomodo immortalis factus sit homo. Quod ex praedictis consequi videtur, hominem de natura suae conditionis aliquo modo fuisse immortalem; sed non omnino fieret immortalis, nisi participato ligno vitae.

- QUESTIO UNICA. — 1. Utrum anima humana maneat corrupto corpore, vel corruptur 555
2. Utrum homo in statu innocentiae habuerit necessitatem moriendi 556
3. Utrum homo in statu innocentiae fuerit passibilis 557
4. Utrum homo in primo statu fuerit impassibilis et immortalis per naturam 558
5. Utrum illa immortalitas sit eadem cum immortalitate resurgentium 559

DISTINCTIO XX. pag. 560.

De modo procreationis filiorum, si non peccissent, et quales nascerentur filii. Quare in paradiso non coierunt, duobus modis solvit. De termino illius inferioris vitae, utrum nati filii per successiones, an simul omnes transferendi fuissent. Quales procreassent filios, utrum perfectam staturam et usum membrorum habentes, qualis primus homo fuit coaditus. Quibusdam non absurde placuit, quod filii, parvi nascerentur, et per accessum temporis in statura et in aliis sicut nunc proficerent; quod non esset vitio imputandum. Utrum sicut statura corporis, ita et sensus mentis parvuli nascerentur, et per accessum temporis proficerent in sensu, et notitia veritatis, an mox nati in his perfecti essent. De hominis translatione in meliorem statum, et de duobus bonis, altero hic dato, altero promisso.